

Analiza tekstu

- w etnografii organizacji

Teksty organizacyjne

- sprawozdania z działalności rocznej,
- prospekty emisyjne,
- schematy organizacyjne,
- przepisy wewnętrzne,
- biuletyny,
- ogłoszenia,
- reklamy itd.

Analiza retoryczna

Analiza retoryczna – koncentracja na *figurach retorycznych (tropach)* występujących w tekście: ilość, jakość, sposób wykorzystania, cel.

Tropy (figury retoryczne)

- *metafora* – wyrażenie będące niezwykłym użyciem słów, które w nowych związkach lub okolicznościach zyskują nowe znaczenie, np. „morze łez”, „(organizacja jak) żywy organizm”
- *metonomia* – wyrażenie w którym jeden wyraz występuje jako semantyczny reprezentant innego wyrazu, np. „pióro jest mocniejsze niż miecz”, „fotel/ stołek”...

Tropy (figury retoryczne)

- *synekdocha* – rodzaj metonimii gdzie część reprezentuje całość, np. „zarobić na chleb”, „niech się ludzie trochę spocą” (podnieśli standardy wydajności).
- *ironia* – właściwość stylu polegająca na celowej sprzeczności między dosłownym znaczeniem wypowiedzi a jej znaczeniem właściwym nie wyrażonym wprost, np. komentarz do stwierdzenia o zwalnianiu „niepotrzebnych ludzi”: „Może ich wysłać w kosmos”.

Inne klasyczne figury retoryczne

- *pytanie retoryczne* – użycie pytania nie w celu wyrażenia niewiedzy pytającego, lecz dla podkreślenia opinii mówiącego, np. "Ludzie pracują lepiej jeśli boją się stracić pracę. [...] pracują więcej, ale czy lepiej?" Pytania mogą mieć charakter ironiczny i wówczas spełniają podobną funkcję jak ironia. Niekiedy występują w postaci pseudo stwierdzeń: No i co z tego. Samotny znak zapytania też może być stosowany jako figura retoryczna;

Inne klasyczne figury retoryczne

- *apostrofa* – uroczysty, bezpośredni zwrot, personifikacja fikcyjnego adresata, np. "O ironio! [Niemiecki inwestor] zwolni[ł] mniej ludzi niż zakładał plan dyrekcji;

Inne klasyczne figury retoryczne

- *przemilczenie* – sygnalizacja że mówca zamierza przemilczyć pewne sprawy jako sposób zwrócenia na nie uwagi, np. pozostawianie jakiejś ważnej kwestii bez komentarza;
- *paronomazja* – użycie słów podobnie brzmiących dla znaczeniowego ich porównania, skonstrastowania, zbliżenia ("dolarowa dola");

Inne klasyczne figury retoryczne

- *epitet* – określenie rzeczownika (np. szpagatowi menedżerowie, menedżer z prawdziwego zdarzenia, inżynier tytularny, niepotrzebni faktycznie, najważniejsza osoba, klarowne struktury, lepsza praca). Mogą być *metaforyczne* (szpagatowy menedżer), lub *legitymizujące* (dobrze, komeptentny, lepszy);
- *powtórzenie* – dwukrotne lub wielokrotne pojawienie się wyrazu lub wyrazów w wypowiedzi.

Figury retoryczne w zarządzaniu

Według Barbary Czarniawskiej:

- *metafory* – porównują coś mniej znanego do czegoś lepiej znanego, "oswajają rzeczywistość", np. Market Tiger, *competitive edge*;
- *etykiety* – diagnozują stan aktualny, mówią o tym "jak jest", np. mała płynność finansowa, wysoka fluktuacja kadr;
- *banaty* – kiedyś były metaforami, lecz straciły moc twórczą, np. oczy jak gwiazdy, władza niewidzialna ręka rynku.

Przykłady

- Barbara Czarniawska, *To coin a phrase* (1988), analiza języka konsultantów
- Deirdre McCloskey, *The rhetorics of economics* (1985), analiza retoryczna klasycznych tekstów z dziedziny ekonomii,

Analiza semiotyczna

Analiza semiotyczna – metoda analizy strategii tekstualnych (np. w oparciu o pojęcia Umberto Eco, Romaga Ingardena etc.).

Dzieło otwarte

Dzieło otwarte – ”poddaj[e się] stu różnym interpretacjom, zresztą nie naruszającym w niczym jego niepowtarzalnej istoty. Każda percepcja dzieła jest więc zarazem interpretacją i wykonaniem, gdyż w trakcie każdej z nich dzieło odżywa na nowo w oryginalnej perspektywie” (Eco, 1962/1973, s. 26).

Tomas Tranströmer: „Szyny”

Druga w nocy, księżyc.

Pociąg przystanął
pośrodku równiny.

Daleko światelka miasta
mrugają, zimne, na horyzoncie
(tłumaczenie Czesław Miłosz)

Czytelnik modelowy

Czytelnik modelowy nie jest czytelnikiem empirycznym. Czytelnik empiryczny to ty, ja, każdy, kto czyta jakiś tekst. Czytelnik modelowy natomiast jest skonstruowany przez tekst (jest strategią tekstualną) do czytania go w określony sposób.

Autor modelowy

Autor modelowy – strategia tekstualna,
sposób w jaki przemawia do czytelnika
jako narrator, reprezentacja
empirycznego autora, lub bezosobowy
konstrukt przenikający tekst

Schemat do analizy semiotycznej

Wygląd ogólny, na który składają się: prezentacja ogólna, format, okładka, ilustracje;

Schemat do analizy semiotycznej

Narrator i koncentracja

- Narrator (autor modelowy), ślady w tekście, wpływ narratora na tekst, dystans i wiarygodność narratora;
- Koncentracja (fokalizacja), pod jakim kątem tekst prezentowany, strategie koncentrujące narrację w tekście (bohaterowie, narrator, etc.), punkt widzenia: „obiektywny,” bohaterów, czy inny?
- Odbiorca (czytelnik modelowy) – naprowadzające ślady w tekście;

Schemat do analizy semiotycznej

Organizacja tekstu

- Tytuły: nazwa tekstu, nazwy innych tekstów
- Spis treści – czy występuje;
- Akcenty – czy istnieją, a jeśli tak, to co jest podkreślane i w jaki sposób;
- Czy istnieją podsumowania?
- Tekst i czas: porządek, trwanie, częstotliwość pojawiania się tekstu (np. jeśli jest to biuletyn), ślady określające czasoprzestrzenną orientację tekstu;

Schemat do analizy semiotycznej

Styl

- Język, czyli używana terminologia (np. czy występuje słownictwo techniczne), słowa pozytywne i negatywne;
- Według jakiej zasady używa się imion i nazw, w jakiej konwencji i w jaki sposób określani są ludzie, role, miejsca itd.;
- Czasowniki – w jakiej są formie gramatycznej, a jeśli w stronie biernej, to czy ujawniony jest podmiot w tekście?

Schemat do analizy semiotycznej

Styl

- Typy mowy i prezentacji – mowa zależna i niezależna; czy wypowiedzi cytowane są wprost, czy narrator opisuje, co kto powiedział, czy narrator streszcza wypowiedzi i prezentuje je za pośrednictwem własnych opinii itd;
- Rola liczb;
- Rola wskaźników;
- Rola wykresów;
- Praktyka cytowania: reguły cytowania, kto jest cytowany i kiedy, w jaki sposób, itd.

Schemat do analizy semiotycznej

Organizacja opowieści:

- Wątki: wydarzenia, w jaki sposób prezentowane są ważne wydarzenia, kolejność prezentacji wydarzeń (czy jest np. chronologiczna), czas trwania wydarzeń i tempo narracji, relacje przyczynowo-skutkowe, organizacja wydarzeń w wątek, równoległe sekwencje narracji (czy dzieje się kilka rzeczy jednocześnie), homogeniczność narracji...

Schemat do analizy semiotycznej

Organizacja opowieści

- Postacie: ich cechy i właściwości, w jaki sposób cechy są opisywane i przedstawione, kategoryzacja postaci, portrety i techniki portretowania, podział na postacie, które są i które działają;
- Miejsce akcji, w jaki sposób opisany jest czasoprzestrzenny kontekst wydarzeń opisywanych w tekście;

Schemat do analizy semiotycznej

- *Informacje* podawane wprost i w domyśle (*explicite* i *implicite*), informacje, których posiadanie jest przyjmowane jako założenie;
- *Tematy*;
- *Komentarze*.

Krytyczna analiza kultury

Dotyczy zazwyczaj badania środków masowego przekazu, a więc tekstów w szerokim tego słowa znaczeniu: prasy, popularnych wydawnictw, audycji telewizyjnych lub radiowych, filmów, itd.

Krytyczna analiza kultury

Jej celem jest przede wszystkim wychwycenie i opis tych elementów tekstów, „które są nieświadome, nieintencjonalne, dotyczą tego jak tworzona i przeżywana spontanicznie przez ludzi historia jest zdeterminowana przez struktury znaczeń, których sami nie wybrali dla siebie” (Denzin, 1992: 74).

Krytyczna analiza kultury

„[O]dczyt tekstualny próbuje ukazać jak poszczególne teksty tworzą swoje specyficzne wizerunki podmiotów i ich doświadczeń. Te odczyty próbują poddać analizę strategię snucia opowieści – pisania, które strukturalizują sposób traktowania tekstu i autora w tekście, jego/ jej obecności i doświadczeń życiowych, rzeczywistości i jej odzwierciedlenia, podmiotu i intencjonalności. Są to explicite krytyczne odczyty [...]” (Denzin, 1992: 82)

Krytyczna analiza kultury

- Interpretacja
- Zbieranie reakcji czytelników
- Kontekst!!!!

Nieprzetłumaczalne

- Les intraduisibles (Barbara Cassin; Ghislain Deslandes)
- Globish (Jean-Paul Nerrière)
- Uzurpacja i finansjalizacja języka (Carl Rhodes)